

IHE IRIBAÁMÁ DỊ ICHEICHE NKE QBIBIA ONYENWE ANYỊ

Nehum 2:3, 4; 2 Timōti 3:1-5; 2 Pita 3:3,4;

Jemes 5:7, 8; Matiu 24:3-28

IHEÒMÙMÙ 362

Nke Ndị okenye

AMA-OKWU IBU N'ISI: “Ma mara nka na oge di oké egwu gābia na mgbe ikpeazu. N’ihi na madu gābu ndi nāhu nání onwe-ha n’anya, ndi nāhu ego n’anya, ndi nānya isi, ndi npako, ndi nkwulu, ndi nēkwenyeghi ndi muru ha, ndi nēnweghekele, ndi nādigh ọcha n’obi, ndi ihe madu-ibe-ha nādigh-atọ utọ, ndi nādigh agba ndu, ndi nēbo ebubo ugha, ndi nādigh ejide onwe ha, ndi di ka anu-phia, ndi nādigh ahu ezi ihe n’anya, ndi nārara madu nye n’aka ndi-iro-ha, ndi-isi-ike, ndi afuliworo elu, ndi nāhu ihe-utọ n’anya kama ihu Chineke n’anya; ndi nēnwe udi nke nsọpuru Chineke, ma ha agọwo ike-ya; gi gbakuta kwa ndia azu” (2 Timōti 3:1-5).

I Ihe Irị baámá Enyere Nime Akwụkwọ Nke Nehum na Nime 2 Timōti

- 1 Egosiputara nkeoma ihe banyere ugboala, Nehum 2:3, 4.
- 2 Eburu amuma banyere igbutusi osisi fir, Nehum 2:3
- 3 Enyere nkowa zuruokè banyere onodu ojoo niile nke akparamaagwa nke oge ikpeazu, 2 Timōti 3:1-5, 13; Jemes 5:5.

II Ihe Irị ba-Ama dī Icheiche nke Pita na Jemes Nyere

- 1 Ndiochi gaakuzi ozizi banyere nnwoghaputa (Evolution), 2 Pita 3:3, 4; Ndi Rom 1:20-22.
- 2 Nchikobata maobu owuweiheubi ahụ gaadi mgbe mmiriözuzò nke ikpeazu gasiri, Jemes 5:7, 8; Joel 2:23-29; Olu Ndi-ozu 2:16-18.

III Ihe Irị baámá dī Icheiche nke Matiu Nyere

- 1 Otutu ndiamuma ugha gaebili, Matiu 24:3-5, 11, 23-26; I Timōti 4:1-3; I Jon 2:18.
- 2 Ogbaaghara gaadi n’uwa niile, Matiu 24:6, 7; Mak 13:7, 8; Luk 21:9, 10.
- 3 Okéunwu, ọria náeféefè, na alaomajijiji gaadi kwa n’ebe dī icheiche, Matiu 24:7, 8.
- 4 Agaakpagbu kwa ndi Juu, Matiu 24:9, 10; Jon 16:2; Emos 9:9, 10.
- 5 Ndapu n’okwukwe gaadi kwa, Matiu 24:12, 13; 2 Ndi Tesalonaika 2:3.
- 6 Agaekwusa kwa Ozio ma ahụ nye mba niile nke uwa, Matiu 24:14; 28:19, 20.
- 7 Ekwukwara ihe banyere Mkpagbu Ukwu ahụ nke gaje ibia, Matiu 24:15-22; Daniel 12:1.
- 8 Qbibia nke Onyenwe anyi gaadi ngwangwa dika amuma, Matiu 24:27, 28, 42-44.

NKOWA DỊ ICHEICHE

Mkpọtụ nke Ugboala Niile Ahu

Ọ kaerughi otu nari arọ mgbe ndi nna anyi ochie ha nyara ogboala nke ehi naadokpughari n’okporo-uzo nke ana-edozighi nkeoma ijeru onummiri nke odidaanyanwu America (U.S.A.). Ma taa nde nari ugboala ise naagba oké oso igabiga n’okporouzo ukwu ndia maramma iru akuku niile nke ala ahụ. Ihe egwu niile nke okporouzo agbanwewo kwa, site n’ihe anaahụ n’India, ebe anaenwe mkporikota nke ugboala kwa ntabianya iriabuo na isii anọ ọ bula, naemeru kwa otu onye aru kwa n’ihe ra ka ntabi-anya iri abuo na isii ọ bula n’okporo-uzo, ebe otu onye naanwu nime nkeji iri na anọ ọ bula. Ọ dī onye ọ bula puru inwe nlepuanya banyere mgbanwe dī otu a? Ọ bụ ihe siriike. Ma, chere; nka bụ onye-amuma nke dere ihe odide n’ihe ra ka arọ 2,700 gara aga: “Igwè nēgbupu ka ugbo-ala ya nwere ... n’ezi nile ka ugbo-ala nile kpọtuworo nkpotu nke-uku, ha nāgbaghari iru na azu n’ama nile: ha di ka owa nēnwu enwu n’ile ha anya, dika amuma ka ha nāgba oso” (Nehum 2:3, 4). Lee udi nkowa dī otu a - - “dika owa nēnwu enwu” -- okuru emechiziri nkeoma nāwezuga ochichiri n’iru ha; “kpọtuworo

nkpotu n'eziniile" -- igbu opi nke enweghi ogologontachiobi, dika onye chéworo ogologo oge maka ihentuziaka nke ebe o chorọ iga; "nāgbaghari iru na azu" (maqbụ náakukorita onweha) -- mkpokorita 8,930,000 ka anaenwe n'otu arọ; "n'ama niile" (maqbụ n'uzo awaraawara niile) -- ahiri uzo asato naeduba nime obodo anyi niile mepereemepe; "gadi ka owa nenwu enwu" -- puta, n'ebe apuru ihu ha nkeoma lee ha anya n'otu abali nke oké ochichi; "dika amuma ka ha nāgba oso" -- kilomita abuo n'otu nkeji naadi ka ihe nāaga nwayo nwayo n'okporozo awaraawara anyi niile. Nehum gaekiriwori ugboala anyi ndia.

Gini mere eji were mkpughe di otu a nye onyeamuma ahụ? Gini ka nke a naegosiputa? O naegosi "ubochi mkwadobe ya." Enyere ihe iribaama ndia ka ewee kpotee umummadu ijikere maka obibia nke Onyenwe anyi. Ka anyi tugharja uche n'iehiribaama ndia ya na ihe iribaama ndi ozo banyere obibia Ya.

Osisi

"Emewo ka osisi fir me nkatu nke-uku" (Nehum 2:3). Mgbe anyi nyara ugboala igaru onummiri site n'otu nime uzawaraawara anyi nke di n'Oregon, anyi gafere otu oké ohia maramma nke juputara n'otutu osisifir nke toro ogologo. N'ikwusi ugboala ka anyi zutu ike n'okpuru ndo nke okéohia ahụ juputara n'akwukwodu, anyi wee nwee mmetuta nke idi nta anyi na nke naani anyi na ihe ekereke inopu ichi. Anyi wee zo nzo kwu olenaole iba n'oké ohia ahụ. Ihe wee nwuputa site n'osisi ndi ahụ, o bu alaahija ka o bu odummiri? Nchoputa naegosi otutu ugwu nke togboro n'efu. Na mberede anyi nwere ihenwute mere anyi ka ndi si n'ura teta imata na anyi no n'osisifir ndi ahụ kpuchiworo ugwu ahụ niile na mbu. Emewo ka osisifir mee mkpatu nke ukwu. O bu ubochi ndozi maqbụ njikere Ya. Na mmalite o di ka o nwere ihe nta jikoro osisifir ndi ahụ na ugboala n'amuma Nehum buru. Ma ka anaanya ugboala irida okporozo awaraawara ahụ, ka anaahu ugboala nke a na nke ozo naagafe, nabu kwa nnukwu ogologo osisi naagbasi kwa ike iru ebe anaawa osisi. Anyi naahu otu ugboala si buru ihe nwere mmekorita n'olu nke igbutu osisi n'oge a aputawo, dika anummiri ogologo nke nwere aka asato, nime ohia niile anyi nke anaasuchaghi asucha, ime ka osisifir niile mee mkpatu nke ukwu.

Mnwoghaputa

"Dika ha juru inogide n'imazu Chineke, Chineke ra-kwa-ra ha nye n'aka uche ajuruaju" (Ndi Rom 1:28). N'ogbo ndi garaaga, ulokwukwo nke nta na nke ukwu ndi kwesiri ibu ebe ikwadobe umukorobia na umugbohobia aburuwo ndi emere ka ha kwere n'ozizi nke nnwoghaputa nke nakwu na Chineke abughi Onyeokike nke ihe niile, na kwa na Baijul adighi n'usoro nke oké iheomuma (science) na o bu kwa ihe oge nke ya gafeworo, na umummadu bu chi, na umummadu anoghi n'okpuru iwu nke Chineke maqbụ nke mmadu, na kwa ikwu na Eluigwe na okualammuo adighi. Nke a ka ha nakwu, "Gini geeme ka madu ghara ibanye taa n'ie o bula na ihe nile nke ya na anu-aru ya nācho?"

Ozizi nke iheomumu nke nnwoghaputa agbasawo n'ua niile. "O dibegh ncheputa oho o bula ozo," ka otu onye odeakwukwo siri, "Ka mgbe obibia nke Kraist na odide nke Testament Ohu nke nweworo ike igbanwe akuku niile nke echiche mmadu, dika ozizi nke nnwoghaputa meworo, nke ka nke site na mgbe ebiputara akwukwo nke Darwin anaakpo Mmalite nke ihe niile di N'ua n'aru 1859." Ma eleghiana, anyi pukwara itukwasị na nke a na o dibeghi kwa ncheputa ozo nke nweworo mmetuta ojoo gafere oké a.

Pita buru uzo kwuo na iheama nke ogwugwu oge gaabu "Ndi-ochi, naga dika agu ihe ojo nke aka ha si di, nasi kwa, ole ebe nwa nke obibia Ya di? n'ihia na site n'ubochi nna-ayi ha dara n'ura onwu, ihe nile nadi gide dika ha diworo site na mmalite nke okike" (2 Pita 3:3, 4). Otutu mmadu taa naegosi na ha kwere na Chineke, na ha bu kwa ndi naanabata iheomumu nke nnwoghaputa naagonari kwa ihe edere na Baijul banyere okike. Ha naagonari Chineke Onye keworo ha wee guzobe chi nke ha onwe ha mere. Ichiochi ha nabia dika ihe idokananti nye ezi ndi ahụ kwereke na oge ndia bu ubochi ikpeazu.

Agụ Ihejọ na Agha

"Naga dika agu ihe ojo nke aka ha si di" emewo ka ogbo a naanogide n'onodu ibuagha mgbe niile. "Olee ebe ibua-agma si bia, ole ebe kwa ilu-ogu si bia, bu nke di n'etiti unu? O bugh n'ebe ahu, bu ihe utu nile unu nke nebu agha n'ie nile di unu n'aru, ka ha si bia? Agụ naagu unu, ma unu enwegh: unu nebu madu, nekwo kwa ekworo, unu apugh kwa ihu ihe unu chorọ: unu nalu ogo, nebu kwa agha" (Jemes 4:1, 2). "Mba gebili imegide mba ozo, ala-eze gebili kwa imegide ala-eze ozo" (Matu 24:7).

Iluògù a nke Jisọs kwuru na ọ bụ iheàmà nke ọbịbịa Ya naepuputa site n'agụu nke ọchịchọ obi nke wezugara Chineke n'ocheeze ma were kwa mmadụ dochie n'ocheeze ahụ.

Obi ọ bụla nke arapuru ka ọ nọgide n'agụu iheojoo nke aka ya naadapu ngwangwa site n'onodu oma mbu ya nke ọ nori nime ya, otu ọ di ọ bụ n'ubochi taa ka anyi no n'etiti oge ahụ nke Poi kowara dika ubochi di oké egwu nke oge ikpeazu. Mmadu nke nwere mpako nime ya naanyaisi naamamihe ya na ihe ọ puru imeputa, ma, lee ihe isooyi nke ọ meworo n'ihe banyere ihe nke uwa. O naede otutu akwukwo maka ndu na omume niile nke umuntakiri, ma ọ pughi ime ihe ọ bula banyere isiike na ajoomume niile nke umukoro na umugboghọ. “Ndi ihe madu-ibe ha nadiigh atọ utọ” na “ndi nekwenyeghi ndi muru ha” naakowa nkeoma onodu nke otutu ezinaulo nke ndi Nigeria, ebe otu nime agbamakwukwo (maobu olulu dinanwunye) atọ naakwusi na nkewa, umuntakiri kwa ewee buru ndi uloikpe na elekota. Umuntakiri ndi etiti (teen-agers) ndi naadiighi ekwe nchikota bu ndi onuogugu ha ru ru otutu puku n'onuogugu naabanye “n'ihe onunu naagbakaisi” naani ka enwee onu naegbu ka mmanya, ma ngwangwa ha ewee buru ndi naeme ka anuhia, ndi naemebi iwu, na ndi abalidiegwu naani ka ha wee gaa n'iru n'omume ahụ. Oge ahụ di oké egwu abwo n'ua taa.

Ndi amuma Ugha

“Ndi nebo ebubo ugha,” “ndi nadiigh agba ndu,” na “ndi narara madu nye n'aka ndi iro ha” -- okwu ndia adighi akowa naani ihe banyere mgbasaozi ugha na omume niile nke Komunist Russia, kama kwa ọ naakowa ihe banyere omume ojoo nke anaahu mgbe niile n'ulo olo nke Govment anyi niile. “Ndi nduhie” na-egbeba n'ebe anaefe Chineke, anaahu kwa ndi mkwusa ndi naadi ndu n'ikwaiko ma naekwu kwa na ọ bụ ihe anaapughi ime bu mmadu ibi ndu kari mmehie. Ndi isiike, ndi afuliworo elu, Ndiokachamara n'ihe omumu banyere Baihu nke oge ahụ ndi naekwugide ndi naakuzi maka okporo uzo oma mgbe ochie ahụ nke ncheghari, nachi kwa Obara Mgbaputa nke Kalvari ahụ ochi, naakwa kwa udi Chineke nime Kraist emo: “Ndi nenwe udi nke nsopuru Chineke, ma ha agowo ike-Ya: gi gbakuta-kwa ndia azu” (2 Timoti 3:5).

O bughi naani na anyi nwere otutu “ndi ogwo-orja” bu ndi naagaghari ebe dum naewere Ozioma nke Kraist nazu ahia, kama enwekwara otutu mmadu bu ndi naegosi na ha bu chi n'onweha, wee nwee igwe mmadu ndi naeso ha. Jisọs dorọ akananti si: “Kraist ugha di iche iche na ndi amuma ugha gebili, gosi kwa ihe iriba-ama uku di iche iche na olo-ebube uku di iche iche; iduhie obuna ndi arputara, ma ọ buru na ọ gēkwe me” (Matiu 24:24). Adoro anyi akananti ka anyi ghara ibu ndi eduhie obuna ma asi na aluru olobube di ukwu, kama ka enyochaa ndu na ozizi nke ndi ahụ naekwuputa na ha naekwusa Kraist. “Ayi diri iwu, di-kwa-ra ihe ama! O buru na ha adigh-ekwu dika okwu a si di, n'ezie ọ digh chi obubo diri ha” (Aisaia 8:20).

Okunwu, Ori anafefe na Alaomajiji

Luso orja naakponwu aru ogu, luso orja ukwaranta ogu, luso orja iheofifi ogu -- otutu ikpo oku ndia nke nwere akara, na atumatu di icheiche eji enweta ego naakpota akonauche anyi na orja naafefe di icheiche nke bu otu nime iheama nke ogwugwu oge naaba kwa uba “n'ebe di iche iche” naagbanyeghi okachaamara niile nke enwere n'ihe banyere ogwugwu orja nke oge ugbu a. Oké unwu kwa, n'otuka ahụ naachụ uwa dum ntá, akuko nke otu Nationalist Chinese Govment dere naekwu na enwere ihe ra ka nde mmadu 76 nke aguu naagugbu. Alaomajiji bu ihe ozọ nke naechetara anyi na obibia nke Onyenwe anyi di nso. Enwewo alaomajiji di otutu n'onuogugu n'ogbo nke 19 kari ka ọ diworo n'ogbo niile ozọ site na mgbe amuru Kraist; ma rue kwa ugbu a enwewo alaomajiji n'ogbo, nke 20 nke a kari ka ha diworo n'ogbo nke 19.

Ihe Imaosụ na Iheakuko na Ijuanya

Ibauba nke ikposi nye ndi Juu, nke bu ihe zuru uwa dum, bu ihe iribaama ozọ nke naatuka obibia nke Onyenwe anyi ma buru kwa ihe anapughi ilefuruanya. “Mba nile garko kwa unu asi n'ih aham” (Matiu 24:9). N'oge anyi a otutu mba ekewaputawo ndi Juu iche wee riba ha ama maka mbibi; ebe ndiozo, dika na mba nke anyi, anaeme ka ha buru ihe ochi na ihe ikposi otutu mgbe.

Ihe Iri baama Ikpeazu Ahu

“Agēkwusa kwa ozi-oma nka nke ala-eze elu-igwe n'elu uwa dum madu bi, ka ọ buru ama nye mba nile; **mgbe ahụ ka ogwugwu ihe nile ga-eru kwa.**” O naadi ka ihe iribaama ikpeazu tutu obibia Ya bu ikwusa Ozioma ahụ nye mba niile nke uwa; ma dika anyi matara ihe iribaama a emezuwo. I jikerewo maka obibia Ya?

“Le, onye-ọlụ ubi nēche mkpụrụ di okè ọny-ahia nke ala, nātachi ogologo-ntachi-obi n’ebe ọ di, rue mgbe ọ gānata miri-òzuzo mbu na miri-òzuzo ikpe-azụ. Unu onwe-unu, nātachi-kwa-nu ogologo-ntachi-obi; menu ka obi-unu guzosie ike: n’ihi na ọbịbja nke Onye-new-ayi di nso” (Jemes 5:7, 8). Na Palestine mmiriòzùzò mbụ naezò n’oge ikụ mkpụrụ ma mmiriòzùzò nke ikpeazụ naabja tutu oge iweiheubi eruo, ime ka ọkà chaa. Mmiriòzùzò mbụ nke ihe mmụọ zoro n’ụbọchị Pentikost, ka mkpụrụ nke Ozioma aghara n’akụkụ ụwa dum, wee gbaa mkpọrọgwụ. Mmiriòzùzò ikpeazụ malitere izo n’arọ 1906 (Lee Iheòmùmù 281.) Nke a bjaara ka mkpụrụ ahụ wee chaa maka owuweiheubi. “Ọbịbja nke Onyenwe anyi di nso.”

AJỤJỤ DỊ ICHEICHE

1. Gosị ihe Nehum kowara banyere ụgbọala.
2. Òlee otú ịbauba nke nkewa òlúlúđinanwunye nke obodo anyi si buru ihe ịrịbaàmà nke ogwugwu oge?
3. Nye iheàtù nke ụmụmmadụ ịbụ “ndi náahụ ihe uto n’anya kama ịhụ Chineke n’anya”
4. Òlee ụzọ òzízí nke nnwoghaputa si bata nime iheiribaàmà nke ọbịbja Kraist?
5. Gịnị ka anaeleanya bụ iheiribaàmà nke ikpeazụ gaemezu tupu ọbịbja nke Onyenwe anyi?
6. N’ihe nke mmụọ, gịnị ka mmiriòzùzò mbụ na nke ikpeazụ putara?
7. Nye iheàtù nke ndi náarara mmadụ ibe ha nye n’aka ndi ro ha nke ụbọchị anyi. Ndi náadighi agba ndu.
8. Kpọọ aha ụfọdụ nke óké alaomajijiji nke meworo n’arọ olenaole garaaga?
9. Kpọọ aha ụfọdụ ọriá náefeèfè nke ụbọchị ikpeazụ.
10. Nye iheàtù di icheiche nke unwu n’oge nke anyi.
11. Òlee mgbe Onyenwe anyi gaabja?
12. Òlee iheiribaàmà ndi fọdurụ imezu?